ANUL VII. — No. 1876. O SINGURĂ EDIȚIE LUNI, 30 MAIŬ, 1894.

Adevĕrul

Să te ferești Române de cuiŭ strein în casă

V. Alexandri.

ADMINISTRAȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

Director politic: ALEX. V. BELDIMANŬ

REDACȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

CULTURĂ PENTRU POPOR

In numărul trecut al *Adevĕruluĭ* literar am spus că numărul cititorilor a crescut în mod simțitor în țara romînească; că de zece anĭ încoace scriitoriĭ de talent pot fi aproape siguri că operele lor se pot desface cu folos materia! și cu folos moral.

Această fericită constatare va fi imboldul puternic care va da naștere uneĭ desvoltărĭ literare din ce în ce maĭ mare și maĭ frumoasă.

Cu cît numărul celor ce știŭ să citească și să înțeleagă va crește, cu atît vor spori și scriitoriĭ și talentele lor.

Alăturea cu rezultatele bine-făcătoare pe care le dă lărgirea instrucțieĭ în țara noastră, e necesar ca oamenii conștienți de marele folos pe care-l poate aduce școala, să pornească și eĭ o acțiune culturală paralelă, care să complecteze binefacerile instrucțieĭ.

Căcĭ din nenorocire tinerele generațiĭ care părăsesc băncile școalelor și care ar trebui să formeze marea masă a cititorilor, sufăr de două neajunsurĭ dăunătoare, neajunsurĭ care pot în parte să distrugă bine-făcătoarea influență a instrucțieĭ căpătate în timpul tinereței.

Mulțĭ, din pricina traiuluĭ greŭ, nu pot să-șĭ cultive maĭ departe, și adesea nicĭ să-șĭ menție, cultura căpătată prin școlĭ.

Cărțile bune sînt scumpe și de multe orĭ neînțelese pentru marea majoritate.

E de ajuns ca un tînăr care a făcut patru clase primare saŭ chiar șĭ cîte-va gimnaziale, să nu maĭ citească cîțĭ-va anĭ în șir, pentru ca el să fie îndepărtat cu totul, adesea în mod iremediabil, de mișcarea culturală a țăreĭ.

Dacă însă, de îndată ce acest tînăr care părăsește școala pentru lupta grea a vieței, ar găsi la îndemînă cărțĭ, broșurĭ, reviste eftine și scrise anume pentru dînsul, în care mintea luĭ încă crudă și nedesvoltată să găsească binele și frumosul la înălțimea potrivită cunoștințelor și sentimentelor luĭ, de sigur că el ar citi, ar prinde gust să se instruiască și maĭ mult, și-ar complecta treptat cunoștințele și ar deveni în curînd un cititor entusiast, statornic și în stare să ia parte la cele maĭ înalte mișcărĭ culturale.

Pe de altă parte, aceĭ carĭ doresc să răspîndească cît maĭ mult gustul bineluĭ și al frumosuluĭ în marele mase populare, trebue să maĭ ție seamă încă de-o piedică ce li se pune în cale.

O sumă de speculanțĭ inconștiențĭ, dar cu atît maĭ periculoșĭ cu cît sînt maĭ inconștiențĭ, minațĭ de dorul cîștiguluĭ, acaparează tinerele generațiĭ care ies de pe băncile școalelor și le otrăvesc mintea cu cele maĭ stupide insanitățĭ, cu cele maĭ grosolane producțiĭ, adevărate monstruozitățĭ literare.

Dar publicațiile acestea obscene, insipide saŭ stupide, aŭ darul să fie foarte eftine.

Contra acestuĭ *alcoolism literar* e de datoria oamenilor iubitorĭ de popor și de adevărata literatură, să lupte din răsputerĭ.

Dacă indiferența tinerelor generațiĭ e dăunătoare progresuluĭ, otrăvirea aceasta intelectuală e desastruoasă.

Insă chiar răul acesta, prin modul cum se propagă el, ne arată leacul: *eftinătatea literaturei*.

De ce o broșură care ar conține numaĭ bucățĭ literare frumoase și moralizătoare ar costa maĭ scump de cît una proastă și imorală?

Eŭ sînt convins că editoriĭ carĭ tipăresc aceste insanitățĭ și neguțătoriĭ carĭ le scurg în public, fac puțin caz de calitatea mărfeĭ lor; eĭ caută cîștigul și atîta tot.

De ce dar nu se găsește un grup de oamenĭ devotațĭ care să adune din operele marilor noștri literațĭ părțile cele maĭ frumoase și maĭ populare, să le ofere tuturor editorilor *in mod gratuit*, căcĭ de sigur că aceștia le-ar tipări cu plăcere?

O vie acțiune prin scris și prin graiŭ ar putea determina repede un curent în sensul acesta printre tinerimea noastră cultă și conștientă atît de relele de care suferim, cît și de bunurile pe care le dorim în țara asta.

Broșura și revista eftină, conferințele populare și atrăgătoare se impun, atît pentru a opri vătămarea intelectuală a neamuluĭ nostru, cît și pentru a-l mîna pe calea progresuluĭ cultural.

I. THEODORESCU.

MÎNGÎIERE

Din stelele pĭerdute 'n haos,
Cînd noaptea 'ĭ plină de tăcere,
Un farmec dureros de dulce
Coboară, — ca o mîngîiere...

Și idealurile triste,
Ce mor în sufletele noastre,
Tresar, reinviate-o clipă,
Sub argintiul cîmp de astre...

Uĭmit, mă 'ntreb de unde vine
Această alinare sfîntă?
Ce glas, neînțeles ca 'n visurĭ,
Ne face să uĭtam, — ne cîntă?

Să fie blînda pietate
A celor lumĭ, în care sînt
Știute plîngerile noastre,
Durerile de pe pămînt?

. . . .

Din stelele pĭerdute 'n haos,
Cînd noaptea 'ĭ plină de tăcere,
Un farmec dureros de dulce
Coboară, — ca o mîngîiere...

TRADEM.

GALERIA ARTISTICĂ

AGATA BÂRSESCU

Un svon răspîndit din satul Kahlenbergerdorf în toată Viena și din Viena pînă la noĭ, ne rechiamă atenția asupra vieţeĭ artistice, plină de peripețiĭ, a acesteĭ talentate compatrioate a noastră.

Cine, ca Agata Bârsescu, a avut să lupte cu greutățile începutuluĭ vieţeĭ artistice? Soarta a făcut să se nască în această țară, unde talentele rare n'aŭ în tot-d'a-una posibilitatea de a se impune de la început. Amenințată a fi trecută cu vederea, tînăra artistă a plecat în alt mijloc, unde viața artistică maĭ desvoltată promite maĭ repede meritate recompense artiștilor.

La Viena, la teatrul Burg, a doua scenă din lume, Agata Bârsescu a cunoscut toată beția triumfuluĭ artistic. Aclamată, proclamată viitoarea stea de prima mărime a tragedieĭ și drameĭ, — ea vedea apropiindu-se realizarea unuĭ vis care a stăpînit și stăpînește în tot-d'a-una mintea de artist.

Cum și pentru ce aŭ început deziluziile? Pentru ce vedem pe Agata Bârsescu rupînd cu teatrul Burg, mutîndu-se la Hamburg, de aci întorcîndu-se la noul teatru Raimund din Viena, și în sfîrșit, într'una din serile trecute plimbîndu-se în negre gîndurĭ pe malurile haine ale Dunăreĭ la Kahlenbergerdorf, de unde e smulsă aproape cu sila?...

Talentul eĭ nu e oare tot cel de odinioară? O da, negreșit, — nu aci trebue căutată explicația. E *intriga*, această rugină care roade maĭ ales la viața artistuluĭ dramatic, intriga rivalilor, a invidioșilor, a răsbunătorilor...

Un artist dramatic nu este ca un alt artist, ca un pictor saŭ un poet, care poate să lupte împotriva intrigeĭ cu speranța pe care o grămădește în operile sale. Opera artistuluĭ dramatic piere odată cu dînsul, — el nu poate aștepta, nu se poate înarma cu sfînta răbdare.

Iată ce explică și viața agitată a talentateĭ noastre Agata Bârsescu... Fie ca seara înorată de la Kahlenbergerdorf să fi fost ultima notă dizarmonică în această înduioșătoare viață, fie ca negura intrigeĭ și invidieĭ să se risipească în sfîrșit și să ne lase să privim în toată strălucirea eĭ această frumoasă stea de pe cerul artelor.

Z.

PUȚINA CENUȘE

Scrisorĭ... scrisorĭ... scrisorĭ..., — paginĭ uĭtate, cuvinte neînțelese acum, nimicurĭ sfinte!...

Timpul le-a îngălbenit, le-a îmbălsămat cu parfumul trist al trecutuluĭ! Firește, azĭ nu maĭ îmĭ fac nicĭ o impresie, mă uĭt la ele cu pietatea banală cu care așĭ privi niște ruine, dar lucrurile acestea micĭ, fără însemnătate, aŭ mișcat, aŭ neliniștit, aŭ emoționat, odinioară, o inimă omenească.

Tot ce a însemnat ceva în viața unuĭ om, a lăsat urme în sufletul luĭ. De-aceia, adese-orĭ, lucrurile cele maĭ nebăgate în seamă ne fac să retrăim viețile pĭerdute.

Căcĭ viața orĭ căruĭ om e întocmită dintr'o varietate nesfîrșită de viețĭ. Cine a rămas *acelașĭ* în tot cursul vieţeĭ? De cîte orĭ bătrîniĭ, privindu-șĭ portretele lor din copilărie, nu rămîn recĭ, nesimțitorĭ, ca în fața unor chipurĭ străine: nu se maĭ recunosc. Și e o durere fără seamăn a te uita pe tine însu-țĭ, a nu te maĭ recunoaște pe tine, cel de altă dată!

Cînd însă memoria nu ne-a lăsat cu desăvîrșire, cînd aducerile aminte se maĭ reîntorc din afundul depărtăreĭ lor, ca niște pasărĭ obosite, inima noastră tresare!

Scrisorĭ... scrisorĭ... scrisorĭ..., — paginĭ uĭtate, cuvinte neînțelese acum, nimicurĭ sfinte!... Vă voiŭ deschide, la întîmplare.

Și ieșind o clipă din monotonia existenței de astăzĭ, voiŭ retrăi în iluziunea vîrsteĭ de la două-zecĭ de anĭ.

* * *

«Există fericirea?... Pentru ce, de la o vreme, îmĭ vine mereŭ pe buze această întrebare? Saŭ poate oamenĭ sînt așa de inconștiențĭ că tăgăduiesc fericirea, tocmaĭ atuncĭ cînd sînt fericițĭ.

«Nenorociţiĭ nu neagă nicĭ odată durerea lor; eĭ sînt maĭ puțin ingrațĭ».

* * *

«Cînd iubim, — amintițĭ vă aceasta, voĭ care ațĭ iubit, — sîntem încredințațĭ că numaĭ moartea ne va despărțĭ.

«Dar într'o zi, o întîmplare, o ceartă ridiculă, un moment de rea dispoziție, pune sfîrșit iubireĭ noastre.

«Nu cum-va amorul de pe pămînt este parodia acestuĭ sentiment, care o fi existînd în alte lumĭ, senin și etern?»

* * *

«Sînt singură, pe banca de sub lagul din fundul grădineĭ. Cu ivirea primelor stele, vino. Îmĭ place să fiĭ întovărășit, în drumul tăŭ, de astre.

«Vom vorbi.—Zilele acestea am tăcut și am cugetat mult. La ce am cugetat? La tine, maĭ puțin ca la orĭ ce.

«Mi-e frică de tine. Tu mă turburĭ, mă turburĭ adînc, ca și acele probleme în fața cărora țĭ-e teamă să nu-țĭ pierzĭ mințile.

«Iubirea, în fond, e o durere. De aceia despre amorurile celebre, — Romeo și Julieta, — Werther, Manon Lescaut, — s'aŭ scris numaĭ tragediĭ.

«Vino, vino, — adu-mĭ mîngîierĭ nesfîrșite, mîngîierile tale sfinte, Dumnezeul meŭ prea iubit!...

«Eŭ sînt ca aceĭ fanaticĭ carĭ își adoră idolul lor, dar de care se tem».

* * *

«Și pentru ce am găsi maĭ mult farmec în realitate de cît în vis? Realitatea este existența pe care sîntem siliţĭ s'o ducem; visul este viața pe care ne-o creem noĭ.

«In definitiv, o fericire reală, după ce a dispărut, rămîne tot un vis, — cu deosebirea că e maĭ puțin frumos de cît visul adevărat.

«Cînd te întîlnesc, este o fericire; dar în visul meŭ te văd tot-d'a-una. In visul meŭ nu mă lașĭ nicĭ odată singură, nu mă certĭ, nu te superĭ, nu mă părăsești ca în realitate, — ca în realitate. In visul meŭ nu există nicĭ un *imposibil*, nicĭ o minciună.

«Realitatea e nestatornică și deșeartă; visul este etern...

«Dacă într'o zi nu mă veĭ maĭ iubi, nu voiŭ fi atît de nefericită de zădărnicia dragosteĭ noastre, cît de durerea de a nu maĭ putea să visez».

* * *

«Femeile nu pot destăinui iubituluĭ lor tot ce simt. Cîte simțirĭ ascunse, cîte cugetărĭ mute, nu rămîn neghicite, dupe cele maĭ sincere confesiunĭ de femeĭ?

«De ce? nicĭ eŭ nu știŭ.

«Dar aceste simțirĭ ascunse, aceste cugetărĭ mute, le mărturisim stelelor, florilor, tăcereĭ nopților, cărților ce le citim...

«Și poate mărturisirile cele maĭ sincere sînt tocmaĭ acestea».

. . . .

«Ierĭ m'am plimbat în lunca de la marginea orașuluĭ. Am descoperit alee ascunse, pline de întuneric și de taine. Am umblat mult și n'am întîlnit pe nimenĭ.

«Odihnindu-mă pe iarbă, am cugetat că în lumea noastră amorul e un sentiment aproape neserios. Căcĭ mă 'ntreb: unde sînt aceĭ carĭ se iubesc? Nu sînt în lunca asta atîtea cotiturĭ singuratice, unde din iubirea cea maĭ simplă se poate face cea maĭ fermecătoare idilă?

«M'am reintors acasă tîrziŭ. Pe masa mea de lucru am găsit scrisoarea ta.

«Ce puține paginĭ îmĭ daĭ de citit!... Să fie iubirea așa de săracă, în cuvinte?

. . . .

«Cînd cine-va îmĭ vorbește de tine eŭ ascult par'că așĭ auzi o poveste.

«Eŭ nu zic nimic. Numele tăŭ, gestul tăŭ, glasul tăŭ, tot ce se spune despre tine îmĭ pare noŭ.

«Eștĭ ca o făptură ideală, necunoscută,— iar eŭ te iubesc fără s'o știe nimenĭ, — nicĭ chiar tu»...

. . . .

Scrisorĭ... scrisorĭ... scrisorĭ..., — paginĭ uĭtate, cuvinte neînțelese acum, nimicurĭ sfinte, — în foc!

Căcĭ sfîrșitul tuturor iubirilor e acesta: — puținǎ cenușe!

Traian Demetrescu.

ȚIGANII

Prin focul arșiteĭ de soare,
Prin șesurĭ largĭ de n'aŭ sfîrșit,
Se duc țiganiĭ liniștit,
Spre țărĭ acufundate 'n zare
La răsărit.

Și-ĭ cald de-ĭ vîntul ca de pară;
Cenușă-ĭ ĭarba sub picior;
Eĭ n'aŭ popas că-ĭ arde-un dor
De cerul sfînt de-odinioară,
De țara lor.

Prin nesfîrșitul bărăgan
Se duc doĭnind cu vĭers de foc
Un traiŭ mînat din loc în loc
Făr' de-adăpost, fără de-alean,
Făr' de noroc!

Și se tot duc...; doar unul numa
In drumul lor spre răsărit
Rămîne 'n urmă istovit:
El îĭ moșneag și e acuma
Către sfîrșit.

Perdea de lacrimĭ îl apasă
Pe ochĭ orbițĭ de-atîta soare;
Prin ceață-ĭ cată 'n depărtare
Și-ĭ vede cum să duc și-l lasă
Uitat de moare.

«Vă ducețĭ...; duce-v'ățĭ cu bine
«In țara mea, la cîmpul sfînt
«Cu florĭ ce rîd și c'un pămînt
«Ce-ar fi avut și pentru mine
«Loc de mormînt.

«Ducețĭ-ĭ dorul ce i-l port,
«Ducețĭ-mĭ dragostea la frațĭ...
«Pe aicĭ maĭ mult nu 'ntîrziațĭ —
«Și de-țĭ ajunge — pe cel mort
«Să nu-l uitațĭ».

Cu ochĭ de flacără ce moare
Se uită trist pîn' la sfîrșit
Cum merg țiganiĭ liniștit
Spre țărĭ acufundate 'n zare
La răsărit.

CORESI.

PAUL BOURGET

Noul academician francez

Academia franceză, acea bătrînă instituție care pînă ierĭ, servea de loc de retragere invalizilor literaturei, acum începe a se deschide din ce în ce maĭ mult artiștilor tinerĭ. Cel d'întîiŭ, care a reușit să pătrundă în rîndurile nemuritorilor, de și cu mare greutate, e deliciosul povestitor Pierre Loti, copilul talazurilor verzĭ și al orizonturilor infinite, omul cu sufletul unduios și multiplu, care și-a purtat dragostile sub toate latitudinile, romanțierul talentat care ne-a uimit cu notațiunile așa de precise și de fine a sensațiilor și emoțiilor sale.

Acum porțile Academieĭ s'aŭ deschis în fața luĭ Paul Bourget, alt tînăr romanțier, care de și are abia 40 anĭ și-a stabilit o reputație europeană.

A debutat cu articole de critică, în care a dovedit că posedă un admirabil instrument de analisă psihică. Studiele luĭ asupra fruntașilor literatureĭ contemporane, în care caută să puie în evidență felul pesimismuluĭ pe care eĭ îl manifestă fie-care din eĭ și a desgustuluĭ de viață ce'ĭ stăpînește — l'aŭ făcut de o dată celebru.

Analisa unor inimĭ complexe ca a unuĭ Ernest Renan, a unuĭ Taine, a unuĭ Baudelaire, etc., și a operilor lor văzute prin prisma sensibilitățeĭ lor—a făcut-o într'un mod admirabil.

Cînd însă Bourget încearcă să se ridice de asupra lumeĭ aceste complexe de fenomene, pe care o coprinde așa de bine, pentru a găsi explicația cauzelor lor, el cade îndată în lucrurĭ copilărești.

Ast-fel știțĭ care e, după el cauza pesimismuluĭ și a desgustuluĭ de traiŭ?

Descoperirile științeĭ, care aŭ alungat vechia credință religioasă, liniștitoare de inimĭ și întunecătoare de conștiințĭ.

Cînd fie-care știm, cît de nouă e știința și cît de vechiŭ pesimismul, și cît sînt de dominate manifestațiile psihice de interesele materiale, lesne putem înțelege cît de copilărească e explicația luĭ Bourget.

Din critică, noul academician și-a transportat acea admirabilă unealtă de analisă în roman. Grație acesteia și-a putut cuceri de îndată un loc de frunte printre romanțierĭ, aducînd o notă nouă și originală. El și-a pus o sumă de probleme de psichologie, maĭ ales amoroasă, și a căutat să le rezolve punînd în scenă cîte-va personage pe care le analiseaza pîn' în cele maĭ micĭ detaliĭ, a căror sentimente și pornirĭ le disecă cu cea maĭ mare îngrijire, a căror întreagă viață morală în sfîrșit o explorează în toate sensurile. Ast-fel e romanul *André Cornélis*, ast-fel *Un cœur de femme*, *Cruelle énigme*. etc.

Cu cît romanțierul a produs, cu atît a voit să mărească greutățile problemelor sale și să imagineze crise sentimentale maĭ complicate, și atuncĭ și-a spus că pentru asta trebue să ia tipurĭ din societatea înaltă din lumea oamenilor carĭ staŭ de giaba toată ziua, pe care luxul și desfriul î-a rafinat la extrem și al căror gînd nu stă de cît la micĭ nimicurĭ, la micĭ fleacurĭ, foarte complicate și întortochiate.

De aceea în operile luĭ Bourget ca în *Mensonges, Cosmopolis*, etc., nu întîlnim de cît o lume factice, o lume de fantoșe de salon, crescute ca niște florĭ de seră, de degenerațĭ și de istericĭ carĭ se bat în capete pentru niște nimicurĭ de țĭ-e silă, și care comit zilnic cele maĭ desgustătoare imoralitățĭ.

In toată opera luĭ Bourget nu găseștĭ un fior de viață adevărată, de viață simplă și curată.

Orĭ-cum însă, cu toată complesența și simpatia ce are autorul pentru originalul tipurilor luĭ, noĭ trebuie să-ĭ fim recunoscătorĭ de a ne fi descris acea elită a societățeĭ burgheze cu toate viciurile și josniciile eĭ.

Din opera luĭ Bourget se vede maĭ bine cît e de păcătoasă și de infamă și cît e de coaptă pentru descompunerea finală.

Bourget a ajuns să creadă că o maĭ poate salva catolicismul, noĭ însă socotim că nimic nu o maĭ scapă. De aceea trebuie cu toțĭ să împingem maĭ departe la surparea eĭ cît maĭ apropiată și la întemeiarea uneĭ societățĭ maĭ morale, maĭ curate, maĭ bune care nu poate fi alta de cît societatea socialistă.

C. D. ANGI

ASUPRA LITERATUREÏ POPORALE

Acum cîţî-va anĭ se pornise o ciudată campanie împotriva chipuluĭ cum Alecsandri a înţeles a culege şi a înfăţişa publiculuĭ fermecătoarele producţiunĭ literare ale poporuluĭ nostru. Nişte tinerĭ carĭ aŭ dat prin gazete saŭ reviste peste vorba englezească *folklore,* şĭ-aŭ făcut din ea o armă cu care să nimicească pe Alexandri şi maĭ multe nu. Cică regulele acestuĭ *folklore* ar cere ca adunarea de producţiunĭ literare poporale să se facă în aşa chip ca să se reproducă fonograficeşte vorba aceluĭ ţăran din gura căruia cărturarul *folklorist* a auzit balada, doina, povestea saŭ snoava pe care a *adunat-o.*

Aşa vor fi regulele *folkloruluĭ,* nu zic. Dar e vorba, în producţiunile literare ale poporuluĭ ce este care interesează maĭ mult? E partea filologică saŭ partea *artistică* a lor.

Pentru mine unul mărturisesc că interesul *artistic* al producţiunilor poporale covîrşeşte cu desăvîrşire orĭ ce alt interes. Şi iată pentru ce am privit în tot-d'a-una cu o uĭmită indignare încercările *folkloriştilor* anti-Alecsandrişti de a degrada literatura populară la un simplu material pentru cercetările erudite ale limbiştilor din ţară şi din străinătate.

In ce priveşte valoarea artistică a colecţiunilor luĭ Alecsandri, orĭ ce ar zice aceştĭ *folklorişti,* ea a rămas pînă acum neîntrecută la noĭ.

Imputarea care se face poetuluĭ, de a nu fi păstrăt întocmaĭ versurile cum le va fi auzit, este maĭ nainte de toate de loc saŭ foarte slab dovedită. Dar aşĭ întreba eŭ pe aceştĭ *folklorişti,* oare ţăranul care a spus luĭ Alecsandri balada saŭ doina pe care acesta a spus-o maĭ departe publiculuĭ mare prin cartea sa, acel ţăran păstrat-a el întocmaĭ versurile aşa cum, la rîndul săŭ, le-a auzit? E foarte probabil că nu.

Orĭ ce bucată literară poporală a trecut frămîntată prin rîndurĭ de creerĭ, a ieşit din uniĭ maĭ cioplită, maĭ desăvîrşită, din alţiĭ maĭ ciuntită, maĭ întunecată. Alecsandri n'a fost de cît cel din urmă din seria de inteligenţe prin care aceste producţiunĭ aŭ trecut. Identificarea luĭ cu poporul, în ce priveşte literatura acestuia, a fost atît de desăvîrşită, în cît o bucată literară poporală păstrată prin gura luĭ, rămîne tot atît de poporală ca şi cînd ar fi fost transmisă prin gura unuĭ ţăran, neapărat însă *talentat.*

Acolo unde nu numaĭ *folkloriştiĭ* dar şi iubitoriĭ de artă aŭ dreptul să se indigneze şi să protesteze, este cînd *un nechemat,* un neartist, se apucă să facă colecţiunĭ de literatură poporală şi *acesta* îşĭ permite să facă *corecturĭ* în poezia saŭ proza poporuluĭ. Cînd un S. Fl. Marian saŭ Ath. Marienescu se apucă să *îndrepteze* (?) şi chiar să adaoge de la dînşiĭ versurĭ în baladele, colindele saŭ satirele poporale, — atuncĭ avem dreptul cu toţiĭ să ne ridicăm împotriva uneĭ ast-fel de profanărĭ a literatureĭ poporale.

Cînd însă un Alecsandri, un poet, ne redă o poesie poporală, nu *coreclată* după cum ne spun Marieneştiĭ că aŭ obiceiul să facă cu poesiile poporale, ci *restaurată* în forma eĭ, tot poporală, dar aşa după cum geniul poetuluĭ ghiceşte că a trebuit să fie alcătuită de geniul necunoscut. din mintea bogată a căruia a ieşit, — atuncĭ să mă ierte toţĭ *folkloriştiĭ,* dar eŭ unul voiŭ admira în tot-d'a-una şi geniul poporuluĭ şi pe acela al poetuluĭ care maĭ pe urmă a fixat textul uneĭ capodopere rătăcitoare.

In adevăr, în materie de colecţionare, întreb pe orĭ cine să spună, care ar fi motivele pentru care eŭ ar trebui să prefer pe Petrea Şolcanul luĭ Vasile Alexandri? De sigur că nicĭ Petrea Şolcanul, ca poet, n'a putut să redea poesiile poporale în tot-d'a-una exact în forma în care le-a auzit; *ceva* a pus şi din talentul săŭ în ele; acest talent *folkloriştiĭ* îl primesc, repudiază însă pe acela de o mie de orĭ maĭ mare al luĭ Vasile Alexandri!

Nu este aicĭ o contrazicere? Eŭ unul o găsesc enormă.

Pornind din acest punct de vedere, că ceea ce este cu adevărat important în o colecţie de literatură poporală, este însemnătatea eĭ *artistică,* îmĭ propun a face cîte-va observaţiunĭ asupra unora din ultimele colecţiunĭ şi *imitaţiunĭ* de literatură poporală.

CR.

GRAFOMANUL

INCERCĂRĬ DE PSICHIATRIE

Ne facem o deosebită plăcere de a reproduce după *Evenimentul literar* din Iaşi, urmarea admirabiluluĭ studiŭ de psichiatrie, întitulat *Grafomanul,* din care am comunicat deja cititorilor noştri prima parte.

II

In articolul trecut am arătat cîte-va din principalele caractere ale grafomanilor, ilustrînd teoriile noastre cu un esemplu destul de lămuritor din ziaristica noastră contemporană. Regretam, că articolele noastre carĭ aŭ un scop *pur ştiinţific* aŭ putut servi ca armă de luptă a unora în contra adversarilor lor. Cercetările erudiţilor psichiatri Lombroso, Cullere, Paulhan, Regnard Richet etc... precum şi studiile noastre propriĭ în una din clinicile cele maĭ importante din Pavia, ne vor ajuta mult în seria de articole ce vom publica în *Evenimentul Literar,* articole menite sa lumineze publicul cititor în ceea ce priveşte scrierile citor-va *grafomanĭ,* carĭ aŭ reuşit să se strecoare în ziaristica noastră şi de care publicul facea mult haz.

Uşurinţa de a compune opere literare de genul acelora pe care le găsim şi la grafomanul nostru, a condus cîte odată pe bolnaviĭ caselor de sănătate, din alte ţărĭ, de a scoate jurnale redijate de eĭ înşişĭ. *Marcé* în studiile sale asupra grafomanilor nebunĭ din Anglia vorbeşte de multe jurnale literare imprimate şi redijate de asemenea bolnavĭ. *(The New Moon, The York Stor, The opal...)*

In Italia există o întreagă literatură pe care Lombroso o numeşte *phrenopatică* dată de jurnale speciale publicate de cele maĭ bune ospiciĭ de alienaţĭ. Cel maĭ bun este *Diario dell' Ospizio di Pesaro.* La *Charenton* [1]), pensionariĭ avură eĭ înşişĭ ideia de a funda şi a redija un jurnal. *Glaneur de Modopoli,* e numele straniŭ al acesteĭ reviste.

La noĭ în ţară din nefericire, specialiştiĭ în psichiatrie lipsesc cu totul, ospiciĭ de soiul celora din Italia, Anglia, Franţa sînt greŭ de înfiinţat tocmaĭ din lipsa specialiştilor şi de aceia ne-a fost dat să vedem indivizĭ, carĭ aiurea puteaŭ colabora cel mult la reviste speciale ale azilelor, expunîndu-şĭ manifestările pathologice ale organismuluĭ lor în reviste literare şi jurnale, alăturea de scriitoriĭ noştri talentaţĭ. In cursul articolelor noastre vom analiza producţiile grafomanilor noştri, vom căuta cauzele stăriĭ lor pathologice precum şi simptomele acesteĭ stărĭ caracteristice degeneraţilor acestuĭ sfîrşit de veac.

Importanţa studiuluĭ nostru e cu atît maĭ mare cu cît vedem că vre-o cîţĭ-va grafomanĭ aŭ început să se amestece în discuţiile relative la chestiunĭ de artă şi la marele probleme sociale.

«Mă îngrozesc — zice Lombroso în celebra sa operă *Geniŭ şi nebunie* — cînd gîndesc la generaţia viitoare şi observ cît sînt de numeroşĭ printre conducătoriĭ opiniuneĭ publice, *aceia carĭ discută gravele probleme sociale* cu jocurĭ de cuvinte *şi carĭ înlocuesc logica prin epigramă şi proza serioasă prin* asonanţe». [2])

* * *

1) Regnard, Sorcilleri e.
2) Lombroso, p. 49.

Grafomania este o formă de *psichoză degenerativă* aparţinînd familieĭ epilepsiilor; acestea se manifestează prin «accese instantanee saŭ prelungite dar tot-d'a-una bazate pe un *fond degenerativ* fie ereditar fie predispus la iritaţiunĭ prin alcool, lesiunĭ craniene». [1])

Caracterul cel maĭ vădit şi maĭ general al grafomanilor este o mare sforţare a minţiĭ, sforţare care se reduce maĭ adesea-orĭ la o migăleală continuă de epigrame, paronomasiĭ, asonanţe, calamburur, aşa zise vorbe de duh dar care se găsesc maĭ des la bolnaviĭ din casele de alienaţĭ, căcĭ de fapt nu sînt de cît negaţiunea bunuluĭ simţ al logiceĭ[2]).

C'est le travail des fous d'épuiser leurs cervelles
Sur ces riens fatigants, sur quelques bagatelles,

Grafomanul de la «Viaţa», pe care îl studiem în acest articol, întruneşte caracterele generale ale grafomanilor şi în special ale *grafomanilor erotomanĭ,* caracterizaţĭ prin *obscenitatea cea maĭ neînfrînată.*

Obscenităţĭ. Spaţiul şi bună-cuviinţa ne opresc de a reproduce aicea figurile carĭ aŭ ilustrat multe din «ghiveciurile» revisteĭ «Viaţa», organ dirijat de grafomanul în chestiune. Cităm însă cîte-va ca: *micul şi marele echipament* (Viaţa No. 3); *la consiliul de recrutare, arme speciale, exerciţiul desvoltă corpul* (Viaţa, No. 2); *rolul bărbaţilor* (No. 4), etc. etc., de o desăvîrşită asemănare cu denumirile obscene ale erotomanilor reproduse de Lombroso în *Geniu şi nebunie* (planşa VII-a pag. 305).

Tendinţa aceasta de a-şĭ exprima perversiunea sexuală nu numaĭ prin cuvinte ci întrupîndu-le aievea, este un simptom general al aceşteĭ speciĭ de grafomanie.

Caracterul acesta obscen iĭ disimulat la uniĭ sub pretexte artistice, — la tipul nostru sub pretexte satirice.

Grafomanul nostru ţine mult la obscenităţile sale şi iată prin ce *reclamă americana* atrage atenţiunea asupra lor.

«Copiiĭ şi domnişoarele sînt rugate să nu citească rîndurile de maĭ jos». Iată ce se poate cuprinde în aceste rîndurĭ:

«. . . Intre D-nul Preşedinte care ridică şedinţa şi Montbazon care ridica piciorul aleg jaretiera».

«Una e să ţi se albească părul studiind elasticitatea gazelor şi alta aceea a sofalelor».

«Mă voiŭ descoperi înaintea bătrînuluĭ geolog care a albit explorînd sînul pămîntuluĭ, nu însă înaintea bătrînuluĭ care nu a explorat de cît... sînul Marieĭ».

«*Voiŭ invidia însă tot-d'a-una pe cel din urmă*».

Altă dată grafomanul despre care ne ocupăm, scoate, cu ocazia uneĭ serbărĭ a preseĭ, un supliment[3] la o revistă pe care o dirigează, în care expune o serie de obscenităţĭ caracteristice, unele în romîneşte altele în limba haldeică. Cu ocazia acestuĭ număr, erotomanul ne-a procurat (ceea ce căutam de mult) *facsimile* din scrisoarea sa, pe care le vom analiza cînd vom trata despre scrierea specială a grafomanilor.

Tendinţă specială a *grafomanilor erotomanĭ* «de a însoţi cu ilustraţiĭ producţiile lor bolnave» se vede şi în acest supliment în care sînt unele pornografiĭ cu înţelesurĭ speciale pentru el, precum:

Ţepeş, Ţepeş

Claymoor.

saŭ:

«Şi *Peştele* dă ceva femeilor... el le dă... braţul...

Altele sînt scrise cu litere haldeice, carĭ nu înseamnă alt ceva de cît organ genital. Trebue să remarcăm însă o coincidenţă curioasă, Lombroso citează un grafoman erotoman care pentru întrebuinţarea obscenităţilor întrebuinţa şi el maĭ mult hieroglife şi caractere *haldeice* şi a căruĭ manie o caracterisează ast-fel D-rul Lombroso:

«*Il est ennemi enragé des socialistes;* parfois il croit que les médecins apartiennent a ce parti et il repousse leurs avances en s'écriant: *retro Satana*».

Ni se spune că grafomanul nostru are şi el aceste intermitente de asemenea manie, «cînd discută problemele sociale prin jocurĭ de cuvinte şi epigrame».

Am analizat în acest articol primul caracter al grafomanieĭ — *obscenitatea.*

1) Paulhan.
2) Lombroso, pag. 274.
3) Acest supliment a fost trimis deja la expoziţia frenopathică ce-o va organiza în curînd profesorul Lombroso.

In articolele viitoare vom analiza şi cele-l'alte simptome ale grafomanuluĭ, — simptome carĭ se manifestează la tipul nostru într'un mod deslusit. Colecţiile revistelor din ospiciile italiene precum şi aceia a reviste «Viaţa» ne va procura documente preţioase şi suficiente pentru studiul nostru.

Dr. Y.

FRAGMENT DINTR'UN JURNAL

In căutarea uneĭ profesiĭ

21 Februarie.

Prietenul cel cu brînza de burduf sta într'o stradă retrasă, pe a căreia pavaj un botanist convins ar fi putut culege o bogată colecţie de plante, la etajul cel maĭ de sus şi într'o odae mică şi sărăcăcioasă.

Cînd m'am dus să-l văd l'am găsit stînd în pat răsturnat pe-o coastă, cu mîna dreaptă îşĭ răzăma capul şi cu stînca răsfoia un teanc de cărţĭ şi de reviste vechĭ şi prăfuite.

Un scaun cu treĭ picioare şi fără spetează mă invita să fac exerciţiĭ de echilibru de înaltă şcoală.

M'am aşezat, mĭ-am pus mîinele pe genunchĭ, sprijinindu-mă maĭ mult pe vîrful picioarelor mele de cît pe-acele ale scaunuluĭ.

Prietenul a respins cu mîna teancul de cărţĭ, s'a aşezat omeneşte pe pat, m'a privit lung şi m'a rugat apoĭ să-ĭ explic atitudinea misterioasă pe care o aveam de cîte-va zile încoace.

I'am spus în cîte-va cuvinte toată situaţia mea proastă, imposibilitatea de-a merge maĭ departe din pricina lipseĭ de mijloace şi hotărîrea de-a încerca ceva noŭ.

— In poziţia în care mă aflu, ĭ-am zis eŭ, nu maĭ consider ca o nenorocire să trag pe dracul de coadă, din contra l'aş trage bucuros şi cît de mult dacă s'ar putea. Ceea ce-ĭ prost e că coada draculuĭ începe să-mĭ alunece cu totul din mîinĭ, de-abia dacă o maĭ ţiŭ de sfîrc.

Şi chiar dacă cine ştie prin ce întîmplare aş putea căpăta o sută de francĭ pe lună pînă la sfîrşit, la ce bun? Să ajungĭ ca după cincĭ şase anĭ de chin să începĭ, în vre-un colţ perdut de ţară, o altă viaţă de chinurĭ. Automat fără gîndire, stăpîniĭ ţĭ vor cere, sub cea maĭ aspră pedeapsă, să nu calcĭ peste marginile pe care stupiditate şi interesul lor le vor pune minţeĭ tale. Iaca ce m'a făcut să caut un mijloc de existenţă care poate să pară fantezist dacă nu reuşeşte, dar foarte practic şi cuminte dacă se întîmplă să reuşească.

— Ce, îmĭ răspunse prietenul, crezĭ tu că chiar dacă planurile voastre de negustorie ar fi cele maĭ admirabile din lume, o sa reuşiţĭ să le aduceţĭ vre-o dată la îndeplinire?

— De ce nu? Sînt atîtea exemple care arată că inteligenţa unită cu capitalul...

— Nu maĭ spune prostiĭ; să-ţi spun eŭ ce-are să se întîmple cu planurile voastre. Dacă sînt fanteziste, vă faceţĭ ridicolĭ; dacă sînt bune, o să fiţĭ traşĭ pe sfoară cum aŭ maĭ fost şi alţiĭ.

Atuncĭ prietenul a început să-mĭ înşire o sumă de cazurĭ foarte curioase.

Indivizĭ carĭ studiaseră lunĭ şi anĭ întregĭ resursele de bogăţiĭ ale diferitelor ţărĭ, carĭ indicaseră drumul şi mijloacele ce conduceaŭ la îmbogăţire, morţĭ de mizerie saŭ de moarte violentă. Iar pe urma lor, şireţiĭ şi şarlataniĭ carĭ profitaseră de luminile şi munca lor, făcînd zecĭ de milioane în cîţĭ-va anĭ.

— Va să zică tu crezĭ c'aş face o prostie publicînd materialul adunat de noĭ într'un mare ziar comercial!

— De sigur.

— Atuncĭ ce-ĭ de făcut? Va să zică orĭ cum aĭ da-o e răŭ, pentru calicĭ nu-ĭ nicĭ o scăpare pe lumea asta?

Urmează o pauză pe care aş pune-o pe hîrtie dacă aş fi bun desenator.

— Apropos, întrerupseiŭ eŭ tăcerea, dar tu ce dracu te facĭ? Mi se pare că nu staĭ maĭ bine de cît mine.

— Eŭ, răspunse prietenul scărpinîndu-se în cap şi privindu-şi cu un deosebit interes vîrful ghetelor duse la înălţimea umăruluĭ, am încetat de mult să maĭ trag pe dracul de coadă. Această bine-cuvîntată coadă e numaĭ o amintire plăcută, la care mă gîndesc adesea cu părere de răŭ.

— Eĭ şi, atîta numaĭ?

— Eĭ şi! atîta. Fac şi eŭ planurĭ de tot felul, cu deosebire numaĭ că ale mele sînt foarte fanteziste şi imposibile; le fac maĭ mult ca să treacă vremea şi să mă amuze în lipsă de alt-ceva maĭ bun, dar ca să nădăjduesc că ele ar putea să-mĭ folosească vre-o dată, nicĭ gînd n'am.

— De pildă. Ia spune-mĭ unul să rîd şi eŭ încaltea, dacă-ĭ vorba să ne ridem de sărăcie.

Prietenul se gîndi puţin, zîmbi, îşĭ coborî picioarele la înălţimea normală, se răsturnă pe pat cam într'o coartă şi se apucă de barbă în aşa mod şi cu atîta convingere hotărîtă, ca şi cum ea ar fi fost de-o mare importanţă în discuţie, un argument covîrşitor în cele ce aveaŭ să urmeze.

— M'am gîndit între altele, zise el, că n'ar fi răŭ să mă fac popă în Japonia.

M'am mirat aşa de mult auzind bazaconia asta neaşteptată, în cît am uitat că staŭ maĭ mult pe picioarele mele de cît pe-ale scaunuluĭ, mĭ-am perdut echilibrul şi am căzut pe pat, cu faţa înainte, în braţele prietenuluĭ.

— In adevăr, îmĭ zise el strîngîndu-mă în braţe cam stîngaciŭ şi cu puţină convingere, nu zic ba, planul e frumos, cam bizar numaĭ. Felicitările îmĭ par cam exagerate, căcĭ...

— Da nu, frate dragă, scaunul ista al tăŭ e numaĭ cu treĭ picioare şi mĭ-am perdut echilibrul.

— A, pardon, credeam că...

— Nu, îmĭ perdusem echilibrul, atîtatot.

Urmează iar pauză care de data asta n'ar putea fi scrisă de cît pe note... pufueam amîndoĭ de rîs şi ne uitam ruşinaţĭ, unul sus în tavan şi altul jos în podele.

— Mă rog din convingerĭ budiste ţi-a venit drăcia asta în gînd?

Nu bre, n'aĭ citit prin gazete că ruşiĭ sînt pe punctul de-a converti Japonia la ortodoxism şi caută popĭ şi propagandiştĭ cu cîte cincĭ-şase sute de leĭ pe lună?

Găsind amîndoĭ că suma îĭ foarte respectabilă, am discutat maĭ serios şi maĭ de-aproape cariera asta neprevăzută.

Din una în alta am ajuns să ne analizăm cunoştinţele noastre asupra cultuluĭ creştin şi să regretăm că nu fusesem de atîta amar de vreme pe la biserică.

La sfîrşit a trebuit însă să părăsim cu totul nădejdea de-a ne face popĭ în Japonia, căcĭ, punîndu-ne să cîntăm «doamne miluieşte», «ţie doamne», «în mormînt viaţă, pus aĭ fost Hristoase», şi altele am ajuns la convingerea că n'aveam glas nicĭ cît o pisisă de treĭ săptămînĭ.

Am plecat acasă, desamăgit de toate planurile care-mĭ surîdeaŭ cu o zi înainte.

Toată noaptea am visat numaĭ cîinĭ turbaţĭ, caĭ furioşĭ, guzganĭ care-mĭ rodeaŭ nasul şi alte năzbîtiĭ.

25 Februarie.

La masa noastră e mare tămbălăŭ. Toată colonia de calicĭ a aflat cauza atitudineĭ mele misterioase de pînă acum. Fac un haz şi un chelălăŭ ne maĭ pomenit.

Nicĭ nu maĭ îndrăsnesc să daŭ pe acolo de vre-o cîte-va zile, cum mă văd se pun pe rîs şi pe glume de-mĭ ţiue urechile. Mi-e ciudă pe dînşiĭ de mor, dar n'am ce să le fac că's băeţĭ bunĭ săracii!

Acuma îĭ rîndul meŭ să mă tăvălesc de rîs: aŭ inebunit toţĭ caliciĭ şi s'aŭ pus şi eĭ pe făcut planurĭ.

Revanşa mea iĭ strălucită. Autorul cel maĭ citit şi maĭ comentat la masa noastră e *Elysée Réclus.* Toţĭ studiază bogăţiile tuturor ţărilor din lume şi-şĭ bat capul pe unde s'ar duce şi cum ar face maĭ lesne milioane.

Unul e gata să plece cu stambă în Persia, altul replică că stamba nu-ĭ căutată prin părţile acelea, că populaţia din Persia fiind curioasă de fel, o panoramă şi cîte-va maimuţe dresate ar aduce maĭ mult folos

Un al treilea studiŭ cu multă rîvnă era exploraţia cea maĭ raţională a arborilor carĭ produc gumă-arabică, iar un al patrulea, cel maĭ serios din toţĭ, întruchipa cu multă ingeniositate o companie foarte complicată care să unifice şi să regulamenteze transportul mărfurilor pe apă şi pe uscat.

Ceea ce era maĭ prost de cît toate, e că toţĭ veneaŭ să-mĭ ceară avisul asupra nebunieĭ lor. Şi trebuia să răspund fie-căruia, ca unul care eram veteranul şi începătorul nebunieĭ aceştia.

Altmintrelea se supăraŭ, ziceaŭ că-s de o mîndrie arogantă care nu şade frumos unuĭ vechiŭ prieten şi tovarăş de sărăcie.

Singurul printre noĭ care nu căzuse încă la patima milioanelor, era un popă pro-

CUM VA PERI LUMEA [1])

Conform cunoştinţelor actuale pe care le avem despre lume, iată cum va pieri pămîntul de moarte naturală, dacă nicĭ un eveniment neaşteptat nu va veni să strice cursul actual al lucrurilor, ceea ce nu-ĭ probabil, căcĭ accidentele sînt rarĭ în ordinea universuluĭ. Natura nu face salturĭ brusce; geologiĭ nu maĭ cred în revoluţiĭ subite, înnăurirea globuluĭ nostru, căcĭ eĭ ştiŭ că totul merge gradat prin evoluţie înceată. In geologie, cauzele actuale sînt permanente.

Dacă e dramatic să ne închipuim că globul nostru ar putea fi tîrît într'o catastrofă universală, nu-ĭ aşa de dramatic, de sigur, de-a vedea la lucru nu maĭ acţiunea forţelor actuale carĭ ameninţă de asemenea planeta noastră cu o distracţie sigură. Continentele noastre nu par ele foarte stabile? Cum, afară numaĭ de aceĭ carĭ sînt iniţiaţĭ de aproape, ar cugeta cine-va să pue la îndoială permanenţa indefinită a acestuĭ pămînt, care a ţinut pe dînsul atîtea generaţiĭ, şi pe care monumentele celeĭ maĭ bătrîne antichităţĭ lasă să se vadă că, dacă le vedem astă-zĭ în stare de ruină, pricina nu-ĭ că pămîntul ar fi refusat să le susţie, dar că ele aŭ suferit maĭ cu seamă insulta vremurilor şi a oamenilor. *Tempus edax, homo edacior!*

Orĭ cît de departe s'ar urca tradiţiile noastre, ele ne arată fluviile curgînd în aceiaşĭ albie ca şi astă-zĭ, munţiĭ ridicîndu-se la aceiaşĭ înălţime; iar cît pentru cîte-va gurĭ de fluviĭ carĭ se astupă, pentru cîte-va năzuirĭ care se întîmplă pe icĭ pe colo, importanţa lor e aşa de mică, faţă cu enorma masă a continentelor, că ea nu pare să ne arăte de loc semnele uneĭ distrucţiĭ finale.

Ast-fel poate judeca cel ce aruncă, asupra lumeĭ exterioare, o privire superficială şi indiferentă. Cu totul alta însă va fi conclusia unuĭ observator obicinuit să scruteze, cu un ochiŭ atent, modificaţiile chiar aparente, neînsemnate, carĭ se îndeplinesc în jurul luĭ. La fie-care pas, pentru cel ce ştie să vadă, se observă urmele uneĭ lupte neîncetate, date de puterile exterioare ale natureĭ în contra a tot ce întrece nivelul inflexibil al oceanuluĭ, sub care domneşte tăcerea şi repaosul. Ploaea, îngheţul, zăpada, vîntul, soarele, rîurile, fluviile, toţĭ agenţiĭ meteoricĭ contribuesc la modificarea neîncetată a suprafeţeĭ globuluĭ. Văile sînt săpate de cursul apelor şi astupate apoĭ de pămînturile aduse de ele. Totul se schimbă necontenit. Icĭ, e marea care loveşte cu furie malurile şi le face să se retragă din veac în veac. Dincolo. bucăţĭ întregĭ de munţĭ se nărue, înghiţind în cîte-va minute sate întregĭ, rămînînd desordinea în cele maĭ frumoase văĭ: rostogoalele şi torentele desfac munţiĭ, saŭ vîrfurile vulcanilor, contra cărora se năpustesc ploile tropicale, tăind în ele prăpastiĭ adîncĭ, a cărora pereţĭ se prăbuşesc şi în urma acestor uriaşĭ rămîn numaĭ ruine. Alpiĭ şi Pirineiĭ aŭ perdut dejà maĭ mult din jumătatea înălţimeĭ lor.

Maĭ tăcută, dar nu maĭ puţin puternică, e acţiunea marilor fluviĭ, cum sînt Sagele şi Mississipi, a cărora ape sînt aşa de încărcate cu fire solide în suspensie. Fie-care grăunte de nisip care tulbură limpezimea acestor ape este un fragment smuls pămîntuluĭ stabil. Incet, dar sigur, valurile conduc mareluĭ rezervoriŭ al măreĭ tot ceea ce a perdut suprafaţa soluluĭ. şi straturile carĭ se depun în faţă prin delte nu sînt nimic faţă de depozitele pe carĭ marea le primeşte pentru a le împrăştia în abisurile eĭ. Cum decĭ cugetătorul, martor al uneĭ asemenea opere, şi ştiind că ea se urmează de veacurĭ, ar putea el să nu se gîndească că în realitate fluviile, ca şi valurile oceanuluĭ, poartă fără încetare doliul pămîntuluĭ stabil?

Geologia confirmă în totul această conclusie. Ea ne arată, pe toată întinderea continentelor, suprafaţa soluluĭ mereŭ atacată fie de variaţiile temperatureĭ, fie de alternativele seceteĭ şi a umezeleĭ, a îngheţuluĭ şi a desgheţuluĭ, fie prin neîncetata acţiune a vermilor şi a vegetalelor. Din aceste pricinĭ se porneşte o acţiune de desagregare, care sfîrşeşte prin a sfărîma rocele cele maĭ compacte chiar. Sfărîmăturile se prăvălesc maĭ întîĭ pe povîrnişurĭ şi în albiile torentelor, unde se mărunţesc şi se transformă încetul în pietriş, nisip şi mîl, pe urmă se rostogolesc în rîurĭ, carĭ păstrează încă, cel puţin în timpul creştereĭ lor, o putere îndestulătoare pentre a le conduce pînă la gurile lor.

E uşor de prevăzut care va trebui să fie rezultatul final al uneĭ asemenea acţiunĭ.

Gravitaţia, vecĭnic în acţiune, nu-ĭ satisfăcută de cît atuncĭ cînd toate aceste materiale se nivelează şi nu pot să se maĭ scoboare. Trebue decĭ ca orĭ-ce povîrniş să fie suprimat pînă la ocean, rezervoriŭ comun în care daŭ toate puterile de transport, şi că părticelele smulse continentelor să fie împrăştiate pe fundul mărilor. In rezumat, asta înseamnă nivelarea complectă a pămîntuluĭ stabil saŭ, maĭ bine, distrucţia orĭ căruĭ relief continental.

Vedem deja cu uşurinţă *că în vecinătatea gurilor fluviilor, şesurĭ aproape orizontale vor trebui să constitue relieful final al pămîntuluĭ stabil.*

E legitim dar să ajungem la concluzia că roaderea necontenită a continentelor va duce la *nivelarea complectă a pămîntuluĭ stabil,* la înălţimea pe care o are el astă-zĭ la gurile fluviilor.

După cît timp se va întîmpla asta?

Pămîntul stabil, dacă ar fi aşezat uniform fără munţĭ şi văĭ, ar constitui un platoŭ care ar mărgini pretutindenĭ marea cu ţărmurĭ înalte de 700 de metri.

Dacă admitem că suprafaţa totală a continentelor e de 145,000,000 chilometre patrate, rezultă că volumul maseĭ continentale afară din apă e de 100,000,000 chilometri cubĭ. Aceasta e provizia, de sigur reputabilă, dar nu nesfîrşită, contra căreĭa se va egzercita puterea destrugătoare a elementelor.

Toate fluviile duc împreună la mare, pe fie-care an, 23,000 de chilometri cubĭ de apă. In această apă, conţine aproape 10 chilometri cubĭ şi jumătate de materiĭ solide. Această cifră e faţă de volumul total al continentelor ca 1 faţă de 9,730,000: dacă pămîntul stabil ar fi un platoŭ uniform avînd 700 de metri înălţime, el ar perde prin transportul apelor, o fişie de aproape şapte sutimĭ de milimetru pe an, adică un milimetru în 14 anĭ, şapte milimetri pe secol.

Aceasta e cifra pozitivă care exprimă valoarea actuală a roadereĭ continentelor. Aplicînd'o la totalul maseĭ lor, găsim că această roadere, operînd numaĭ ea singură, ar distruge în maĭ puţin *de zece milioane de anĭ* masa întreagă a pămînturilor afară din apă.

Maĭ sînt şi alţĭ agenţĭ puternicĭ carĭ rod pămîntul stabil: *roaderea marină* de pildă.

Cel maĭ bun exemplu al acestuĭ fel de roadere ni-l arată coastele britanice; căcĭ situaţia lor le expune la asaltul valurilor atlantice, împinse de vîntul de sud-vest, a căreia violenţă nu-ĭ slăbită de nicĭ o piedică. Darea înapoĭ a coastelor britanice *e de treĭ metri pe secol.* Dacă aplicăm această cifră la toate coastele marine din lume, ajungem la urmatorul rezultat:

Circonferinţa pămîntuluĭ stabil fiind 6800 de chilometri şi roaderea de 3 centimentri pe an, roaderea marină combinată cu roaderea apelor dulcĭ ar distruge pămîntul în maĭ puţin de 8,000,000 de anĭ.

Afară de asta, apele carĭ cad pe pămînt nu lucrează numaĭ în mod mecanic ci şi în mod chimic. Dacă ele smulg bucăţĭ din el cînd cresc, prin prezenţa aciduluĭ carbonic în ele, îl disolvă chiar în timpurile normale.

Apele duc decĭ pe an în mare 5 chilometri cubĭ de substanţe solide topite.

Maĭ adăogînd şi faptul că prin depunerea de straturĭ solide în fundul mărilor, nivelul apelor creşte în timp ce nivelul pămîntuluĭ stabil descreşte, *ajungem la concluzia fatală că în maĭ puţin de 4,000.000 de anĭ apele oceanelor vor acoperi toată suprafaţa globuluĭ nostru.*

Dar dacă această dispariţie a reliefuluĭ continental poate să preocupe pe un geolog şi pe un cugetător, nu trebue totuşĭ să îngrijească generaţia noastră. Aşĭ putea sfîrşi acestcapitol cu un cuvînt puţin cam... fantezist, spunînd că culmea prevedereĭ ar fi pentru noĭ ca să construim de pe acum o nouă arcă ca să putem scăpa de urmările acestuĭ viitor potop.

Camille Flammarion.

Camille Flammarion, cunoscutul astronom francez, a scos anul acesta un volum: *La fin du monde* (sfîrşitul lumeĭ). In această carte savantul astronom analizează rînd pe rînd toate felurile probabile în care ar putea să piară pămîntul nostru.

Le vom da unul cîte unul, în foiţa *Adevĕruluĭ literar,* sfîrşind cu capitolul care tratează despre ciocnirea care va avea loc, în anul 2537, între pămînt şi o puternică cometă.

...numărul de faţă dăm ipoteza sfîrşituluĭ pămîn... invazia apelor asupra uscatuluĭ; în nu... vom da ipoteza peireĭ pămîntuluĭ prin ...ĭ de aer.

testant, un tînăr galant, parfumat, pomădat, care nu se ști prin ce minune se pripășise în Bruxelles și la masa noastră.

În toate discuțiile, la toate planurile noastre, el răspundea cu răceală și căuta să aducă vorba de altele.

Era un tip foarte curios popa al nostru, doream să-l cunosc maĭ de-aproape, să-l văd ce fel de dihanie de om e. In curînd am avut ocazia mult dorită de a-l cunoaște maĭ in intimitate și de a-l judeca maĭ bine.

1 Martie, 9 ore seara.

Afară plouă grozav. Furtuna deslănțuită mugește cu furie, hîțînă ferestrele, îndoae copaciĭ, urlă prin hornurĭ.

Staŭ la măsuța mea și citesc la lumina lămpeĭ. Din cînd în cînd trag cu urechea să aud dacă apa pentru ciaiŭ începe să fiarbă.

Am în fața mea o carte groasă de paleontologie și privesc cu mirare monștriĭ dispăruțĭ aĭ trecutuluĭ, — galeria strămoșilor noștri din vechile perioade geologice.

Toc! toc! toc! Cine-va bate la ușă.

— Intră.

E popa protestant. E palid și trist. Mustățile luĭ galbene și marĭ, pe carĭ le netezea cu atita mîndrie, în tăete pe jumătate. Imĭ face semn să viŭ în odaia luĭ cu aerul unuĭ om pe al căruĭ suflet apasă o nenorocire grea și care vrea s'o destăinuiască ca să se maĭ ușureze.

Mă duc la el, odăile noastre sînt vecine, ne desparte numaĭ un perete subțire de scindurĭ.

Pe masă staŭ două pahare şi cîte-va sticle prăfuite.

— Uite, îmĭ zise popa arătîndu-mĭ paharele și sticlele, afară e frig, în suflet e noapte și intristare, n'aĭ vrea să ne desamorțim trupul sgribulit şi să ne luminăm sufletul întunecat cu cîte-va pahare de vin vechiŭ de Bourgogne?

Simțeam că în fundul sticlelor stă ascuns un adevăr pe care am să-l aflu. Am primit și m'am așezat pe canapea in fața meseĭ.

Vinul era vechiŭ și parfumat. După fiecare pahar simțeaĭ curente calde și binefacătoare care-țĭ străbăteaŭ prin corp și carĭ produceaŭ mîncărime la limbă.

— De ce eștĭ așa de trist, nu te-am văzut nicĭ odată în așa stare, îl întrebaiŭ pe popă.

— He, îmĭ respunse el, uite-te bine la mine, am eŭ aerul să fiŭ destinat nenorociteĭ cariere în care mă simt astăzĭ strîns ca intr'un cerc de fer?

N'am răspuns.

— Știĭ D-ta cine sînt eŭ, continuă popa? Nicĭ prin gînd nu-țĭ trece că acum treĭ anĭ eram locotenent de ulanĭ in regimentul din K**, în Germania. Din nenorocire am ajuns pastor protestant. Am un superior răutăcios și bigot, trebue să țiŭ predicĭ femeilor bătrîne din cartier și să le arăt calea cea maĭ scurtă către raiŭ.

La inceput mergea cum mergea, acum aŭ început să se lege cu toțiĭ și cu toatele de mustățile mele. Spinul de popă care-ĭ maĭ mare la templu și toate putregaiurile de babe pretind că nu-ĭ șade frumos unuĭ pastor protestant să aibă musteță de dragon și să se parfumeze.

— Eĭ și de ce?

— De ce? Fiind că toate fetele tinere din parohie cînd țineam eŭ predică, veneaŭ maĭ curind la biserică și ocupaŭ băncile din față, le plăceaŭ grozav mustățile mele se vede. De ciudă, mocrăcănosul meŭ de superior mi-a dat ordin să le tund.

Iaca le am tuns. Cînd bărbierul le-a tăiat sfîrcurile, mi s'a părut că-mĭ tae băerile inimeĭ, dar n'am avut ce face, am răbdat.

— Eĭ și-acum te-aĭ împăcat cu superiorul și cu babele?

— Așĭ, da de unde. Pretind acum c'am vrut să-mĭ bat joc de templu, că am pus să-mĭ tae o mustață maĭ scurtă și una maĭ lungă. Lumea în loc să asculte predica, se pune să rîdă cînd mă vede. Da ce, iĭ vina mea? De ce m'aŭ silit să mă sluțesc? Ce-aveaŭ cu mustețile mele?

Și bietul pastor luă o oglindă, se strîmba în toate felurile ca să-și vadă mustețile maĭ bine, le lua de sfîrcurĭ și le măsura, în sfîrșit părea omul cel maĭ plictisit și maĭ amărît din lume.

— Eĭ și-acuma ce-aĭ să facĭ, l'am întrebat?

— Ce să fac? Mă duc la dracu. Aŭ de gînd să mă permute tocmaĭ la un templu din nordul Suedieĭ, la polul Nord!

Am maĭ băut cîte un pahar.

— Mă rog, dacă nu-s prea indiscret, de ce țĭ-aĭ schimbat cariera de ofițer de cavalerie în acea de pastor protestant?

— Dintr'o pricină foarte tristă, foarte tragică. Studiasem teologia în Elveția de nevoe. Cînd am devenit major am refuzat să mă fac popă, am călcat peste voința și blestemele părinților și m'am angajat în armata germana. Pe cînd făceam serviciul în garnisona K**, am făcut cunoștința unuĭ înger blond, o stea către care îmĭ îndreptam toate privirile și rugile de toate zilele.

Din nenorocire ea iubea pe-un altul, pe un coleg al meŭ din regiment. Intr'un moment de furie nesocotită am voit să mă scap de acest rival nesuferit, i-am căutat ceartă, l-am provocat la duel și l'am țintuit de-un copac cu o teribilă lovitură de sabie.

Ingerul blond, steaua vieței mele, aflînd de această nenorocire s'a omorît bînd o soluție de chibriturĭ și lăsîndu-mĭ un bilet prin care îmĭ mulțumea că prin mine ea a putut să devie mireasa iubituluĭ eĭ, mireasă pe lumea cea-l'altă.

Cînd am citit biletul acesta am voit să-mĭ sbor creieriĭ, dar m'aŭ arestat tocmaĭ în momentul acela.

Am stat șase lunĭ la carceră cu lanțurĭ de mîinĭ și de picioare și n'am putut scăpa de pedeapsa consiliuluĭ de răsboiŭ de cît făgăduind că, eșind din închisoare, voiŭ relua vechea mea carieră de teolog.

Și iată-mă acuma pastor protestant, cu mustățile tunse și permutat la polul nord.

Viața asta e o curată porcărie. Haĭ să bem.

Și-a băut popa nicĭ așa de bine in cît în curînd capul i-s'a clătinat, i-a alunecat pe mînă, de pe mînă pe masă.

M'am retras încet în odaea mea lăsîndu-l să doarmă liniștit, cu sfîrcurile mustăților tăete înainte intr'un lac de vin răspîndit pe masă.

T.

GRAFOMANIE

Marĭ țĭ-s minunile tale Doamne, dar mare-ĭ și prostia *Vieței!*

Mă rog, ascultați:

«Trebue să închizĭ ca să poțĭ deschide, — și ca să deschizĭ trebue să fie închis. Deschizĭ o carte închisă, nu închizĭ de cît o carte deschisă. Şi maĭ greŭ de cît ca o carte este să deschizĭ o pungă închisă, și maĭ ușor de cît ca o carte este să închizĭ o pungă deschisă. Chiar și o haină trebue să fie închisă pentru a se deschide, bine înțeles de soare. Şi tot de soare o zorea se închide și se deschide; și aci fenomenul are multă asemănare cu iubirea. Fără oare-care căldură, nicĭ o inimă nu se deschide, și cînd nu se deschide inima, brațele rămân închise. Este însă și o deosebire. Pe cînd zorelele se deschid de căldură în unire cu lumina, în iubire căldura trebue să aibă complicitatea întunericuluĭ.

De bucurie se poate zice că s'a deschis fața cuĭ-va, iar de mînie fața omuluĭ se închide. Timpul și el poate fi închis saŭ deschis...

. . . . »

ș. a. m. d.

Inchide, nene Vlahuță, prăvălia, că țĭ se deschid porțile la Șuțu!

CRIZA DIN UNGARIA

BUDAPESTA, 27 Maiŭ.—D. Wekerle a conferit cu maĭ toțĭ colegiĭ săĭ din minister și cu alte personagiĭ politice în presența D-luĭ Banffy președintele Camereĭ.

Impăratul a primit la 6 pe D. Banffy și apoĭ pe D. Wekerle, cu care s'a întreținut în timp de treĭ sferturĭ de ceas. Impăratul va face cunoscut mîine hotărîrea sa.

Budapester Correspondenz anunță că după audiența ce a avut loc la împărat, D. Wekerle a avut nouĭ conferințe cu maĭ multe personalitățĭ ale partiduluĭ liberal.

D. Szillagyi a declarat că chiar în cazul cînd n'ar face parte din cabinet, D-sa va sprijini orĭ ce minister liberal, ce va avea programul actual.

Budapester Correspondenz adaogă că criza este pe cale de a se sfîrși.

VIENA, 27 Maiŭ. — *Fremdenblath* desminte din isvor autorizat știrea dată de corespondentul din Budapesta al «Noueĭ Presse» și după care D. de Kalnoky ar fi amenințat că-șĭ dă demisia în caz cînd D. Szillagyi nu ar maĭ fi ministru; este inexact că ministrul afacerilor străine să fi trimes o asemenea depeșă la Budapesta.

CRIZA ITALIANA

ROMA 27 Maiŭ. — Se asigură că D. di Rudini ar fi declinat oferta de a intra în cabinet; însă ar fi promis să sprijinească noul guvern, dacă programul săŭ promite economiĭ serioase.

Negocierile între D. D. Crispi și Zanardelli continuă și pare că vor isbuti.

Amiralul Brin a fost chemat la Roma.

CRIZA MINISTERIALĂ

Era o bubă care cocea de mult. Junimiștiĭ aŭ spart'o în sfirșit. Deja de cite-va zile se svonea că nicĭ un general nu voia să primească ministerul de războiŭ.

Acest minister devenise un vespar lahovarist de care nimenĭ nu indrăznea să se apropie.

Coloneliĭ Popescu și Tell ar fi făcut imposibilă viața orĭ-căruĭ ministru care n'ar fi voit să devie slugă plecată a lahovariștilor.

Ast-fel stînd lucrurile, Lascar Catargiu hotărîse să ofere ministerul de războiŭ generaluluĭ Manu.

Petre Carp atîta aștepta: să ia presidenția Camereĭ pentru a fi chemat maĭ tîrziŭ să formeze cabinetul, în timpul uneĭ crize eventuale la toamnă.

De aceea Conul Lascar, instruit de planurile junimiștilor, a căutat să le dejoace.

E foarte cert că Petre Carp voia și voeşts încă să inlesnească venirea liberalilor la putere, după cum in 1888 a înlesnit venirea conservatorilor la cîrma afacerilor.

Crizele din Serbia, Bulgaria și Ungaria trebuiaŭ la rindul lor să aĭbă influență și asupra țăreĭ romîneștĭ; schimbarea politiceĭ generale a orientuluĭ se resfrînge acum și asupra noastră.

Pe de altă parte, conservatoriĭ înfricoșațĭ de puterea pe care o căpătaseră liberaliĭ în Ligă, voiaŭ saŭ să-ĭ isgonească din Ligă, saŭ s'o disolve.

Mîine vom da și alte detaliĭ asupra cauzelor care aŭ produs criza actuală și care poate să fie fatală pentru conservatorĭ.

INFORMAȚIUNI

Vechiul palat din Bulevard unde se află instalate biurourile Biblioteceĭ Centrale, se va dărîma în cursul luneĭ viitoare.

In locul luĭ se va ridica un pavilion al Spitaluluĭ Colțea pentru boale infecțioase.

Cu acceleratul de azĭ a sosit în Capitală contele d'Ursel, noul ministru plenipotențiar al Belgieĭ.

Contele d'Ursel va fi primit mîine în audiență privată de către Rege.

In Budapesta s'a înființat o societate pe acțiunĭ pentru înființarea uneĭ navigațiunĭ pur ungureștĭ pe Dunăre.

Se vor emite acțiunĭ în valoare de 20 milioane de florinĭ, din carĭ statul ungar va cumpăra acțiunĭ în valoare de cincĭ milioane de florinĭ, obligîndu-se a da și o subvenție anuală de 500,000 florinĭ, societățiĭ.

N'ar fi oare nimerit ca statul romîn să presinte această societate de navigațiune ungurească și să înmulțească șlepurile și remorcherele Regieĭ Monopolurilor? O societate romînă de navigație pe Dunăre, ar fi un noŭ isvor de venit pentru statul romîn.

Cestiunea înființăriĭ unuĭ episcopat romîn s'a suspendat din noŭ din causa unor susceptibilitățĭ ale Sublimeĭ Porțĭ.

Prin unele cercurĭ se afirmă cu siguranță, că D. Apostol Mărgărit, inspectorul școalelor romîne din Macedonia, ar fi denunțat la Constantinopole, că episcopatul romîn n'ar fi de cît un focar de agitațiunĭ.

Amintim cetitorilor noștrĭ că astă-seară se dă în Palatul Ateneuluĭ concertul cu reprezentație teatrală în folosul D-reĭ Victoria Tudoriu, pentru complectarea studiilor sale.

Sintem sigurĭ că publicul capitaleĭ va încuraja concertul acesta maĭ ales că va avea ocaziunea să asculte bucățĭ esecutate de artiste și artiștĭ ca D-ra Zoe Agapiadi, Anton Kneisel și alțiĭ.

Aflăm că direcțiunea stabilimentuluĭ de băĭ de la Strunga din județul Roman, vor instala o casă pneumatică (aer comprimat) pentru vizitatoriĭ cu respirațiunea asmatică.

Dulceața climeĭ din localitate impune această instalațiune bine-făcătoare.

Membriĭ secțiĭ Bucureștĭ, aĭ Ligeĭ culturale, sînt rugațĭ a se întruni în adunare generală, Duminecă 5 Iunie, la orele 9 dimineața, în sala Ateneuluĭ spre a proceda, conform Statutelor la alegerea delegaților carĭ vor lua parte la Congresul Ligeĭ de la 24 Iunie.

Comitetul central executiv al Ligeĭ Culturale primind de la D. D. I. Sdrobiŭ din comuna Șerbăneștĭ-Podarĭ, suma de leĭ 93, 50 banĭ subscrișĭ de locuitoriĭ aceleĭ comune, aduce viile sale mulțumirĭ D-lor subscriitorĭ ale căror nume urmează aci:

G. Pruncu (inginer) 10 leĭ, N. Cernat 5 leĭ, A. Locatilli 10 leĭ, G. Theodoriadi 5 leĭ, N. Tehedoresi 1 leŭ, Niță Mada 1 leŭ, Frațiĭ M. I. Gheorghiu 4 leĭ, M. Venuși 2 leĭ, Ioniță Vlădescu 1,50 banĭ, I. Ionescu 2 leĭ, Gh. Dimitriu 1,50 banĭ, Iosif Dumitrescu 1 leŭ, Ion Anghelescu 50 banĭ, Moisă Runecan 4 leĭ, Gr. Bălășescu 1 leŭ, C. Simon 10 leĭ, Niță Niculescu 1 l. P. Georgescu 2 leĭ, Dimu I. Pistrițiu 2 leĭ, Ghiță N. Mierlăŭ 1 leŭ, M. I. Sprînceană 2 leĭ, Anghel C. Minculescu 5 leĭ, M. Dobrescu 5 leĭ, Banu Mustață 1 leŭ, Iosif Zîrnucă 2 leĭ, C. Z. Diaconescu 2 leĭ, I. N. Popescu 1 leŭ, Vasile Stavriac 2 leĭ, Ioan I. Șerban 1,50 banĭ, V. N. Costescu 1 leŭ, Pr. V. Dumitrăchescu 1 leŭ, I. Florescu 50 banĭ, C. Pascu 1 leŭ, G. Dobrescu 1 leŭ, Nae Z. Costescu 1 leŭ, Pr. S. Constantinescu 1 leŭ.

Total leĭ 93,50 banĭ.

SUMARUL

„EVENIMENTULUI LITERAR“ Nº 24, DIN 29 MAI

DIRECTOARE: SOFIA NĂDEJDE

Sunt socialiștiĭ nepatrioțĭ?..., de Ioan Nădejde; In lacrime (poesie), de I. Păun; Iubirea trecutuluĭ, de V. Rion; Pe țărm... (poezie), de Dim. Nanu; Nicĭ o faptă fără plată (nuvelă), de Sofiea Nădejde; Din depărtare (poezie), de A. Steuermann; Amintirĭ din copilărie, de N. Tofan; Quatren, de Brîndușă; Ruină, de Mastino; Incidentul de la Cismegiŭ; Poșta redacțieĭ.

AL. IONESCU — CONST. MILLE — GR. PANAITESCU

EXPLICAȚIA GRAVUREI

Dăm astă-zĭ portretele D-lor Const. Mille, Al. Ionescu și Gr. Panaitescu, carĭ aŭ fost arestațĭ în urma devastărilor făcute la redacția «Adevăruluĭ» *și la* Tipografia «Nouă».

Parchetul, văzînd că nu poate găsi nicĭ o vină celor arestațĭ, a fost nevoit să-ĭ pue în libertate.

Acesta e încă un act arbitrar și odios la activul procuroruluĭ general Populeanu, a căruia tristă faimă nu maĭ are nevoe de comentariĭ.

INCERCAREA DE SINUCIDERE

A

D-şoareĭ AGATA BÎRSESCU

Iată cîte-va amănunte pe carĭ le aduc gazetele vieneze asupra încercăreĭ de sinucidere a d-reĭ Agata Birsescu:

Vestea despre această încercare de sinucidere a produs în toate cercurile sociale din Viena o adîncă impresie.

D-ra Bîrsescu, înainte de a pleca la Kahlenbergerdorf, a scris maĭ multe scrisorĭ unor prietene cărora le anunța intenția de a se arunca în Dunăre. A scris de asemenea o scrisoare directoruluĭ teatruluĭ Raimund, d-luĭ Müller-Guttenbrunn; această scrisoare, în care d-ra Bîrsescu spunea că are de gînd a se sinucide *ne maĭ putînd suporta o boală de nervĭ* ce o chinuia, a trimis-o directoruluĭ cu o servitoare. Această servitoare însă, neînțelegind probabil instrucțiile verbale pe care i-le dăduse stăpînă-sa, adaogase din gură că d-ra Bîrsescu avea să vină seara la teatru, pentru a juca rolul *lady Milford* în piesa luĭ Schiller *Intrigă și amor*. Directorul zice dar că, citind scrisoarea, n'a luat'o în serios, atribuind-o uneĭ iritațiĭ momentane a artisteĭ.

Dup'amiazĭ însă, învĕțătorul din Kahlenbergerdorf și o cîrciumăreasă din localitate aŭ venit să-ĭ spună că învĕțătorul intîlnind pe D-ra Bârsescu pe malul Dunăreĭ, intr'o mare stare de surescitare, și recunoscind-o, ĭ-a luat brațul și aproape cu forța a dus-o la ospătăria din apropiere a D-neĭ Riegler.

Aci D-ra Bârsescu a avut o mare criză de nervĭ; peste puțin însă s'a liniștit. Lăsată un moment singură, artista a plecat din ospătărie numaĭ în talie și fără pălărie, și s'a îndreptat iar spre Dunăre. D-na Riegler, alergînd după dînsa, a isbutit s'o ajungă și s'o aducă îndărăt în ospĕtărie, unde a încuiat-o într'o odaie.

Directorul teatruluĭ Raimund a rugat imediat pe un coleg al artisteĭ și pe doctorul Tatos să plece la fața loculuĭ. Aceștia aŭ adus pe D-ra Bârsescu intr'o trăsură, la locuința sa și doctorul Tatos ĭ-a dat primele îngrijirĭ.

O mare mulțime de prietenĭ și admiratorĭ aĭ artisteĭ, precum și numeroșĭ reporterĭ s'aŭ presintat la locuința eĭ, — firește însă că nimenĭ n'a fost primit.

Maĭ tîrziŭ, sosind și directorul teatruluĭ Reimund, D. Müller — Guttenbrunn, a fost primit, însă spune că artista nu *l-a recunoscut.*

«D-ra Bàrsescu, — a spus directorul unuĭ reporter, — era în delir. Vorbia mereŭ despre concediarea eĭ, care zicea că trebuia să urmeze acum, după ce lipsise de la representație.»

De alt-fel, atît directorul, care spune că iritația nervoasă a D-reĭ Barsescu s'ar datori uneĭ afacerĭ familiare și băneștĭ, cît și ceĭ carĭ o înconjoară, cred că această iritație va fi cu totul trecătoare.

Mulțĭ cred însă că aceasta ar atîrna și de la Directorul Teatruluĭ, care prea începuse a ceda unor intrigĭ de culisă și a ofensa talentul artisteĭ, nepreţuindu-l după merit.

CASA DE SCHIMB „MERCURUL ROMÂN“

MICHAIL EL. NAHMIAS

Bucureştî Strada Smârdan 15

In fața laterală a Băncei Naționale, partea spre Poștă

Cumpără şi vinde tot felu de efecte publice, bonuri acțiuni. locuri permise Române şi streine, sconteazâ cupoane şi face ori-ce schimb de monezi.

Imprumuturi de bani pe depozite de efecte şi lozuri.

Comandele din provincie se efectuează imediat trimițîndumi-se contra-valoare în timbre, mărci, scrisori de valoare saŭ prin manmandate postale.

Cursul pe ziua de 29 Maiŭ 1893

	Casă fondata în 1884	Cumpără	Vinde
5 0/0	Rentă amortisabilă	97 1/2	98 1/2
4 0/0	«	83 —	84 —
5 0/0	Imprumutul comunal 1883	86 1/2	87 1/2
5 0/0	« « 1890	87 3/4	88 3/4
5 0/0	Scrisurî funciare rurale	92 3/4	93 3/4
5 0/0	« « urbane	86 3/4	87 3/4
5 0/0	« urbane de Iaşi	79 1/2	80 1/2
6 0/0	Obligațiunî de Stat (Conv. Rurale)	101 1/2	102 1/2
	Florinî val. austriacă	202 —	2.05 —
	Mărcî germane	1.23 —	12,5 —
	Ruble hârtie	2,65 —	2.75 —

Numaî 5 leî pe an.—Orî-cine poate cere un număr de probă din ziarul nostru financiar, intitulat **„Mercurul Român“** care publică cursul şi listele de trageri la sorțî ale tuturor bonurilor şi lozurilor Române şi streine şi imediat se va trimete *gratis şi franco* în toată țara.

Abonamentul anual pentru toată țara costă numaî 5 leî. El se plăteşte înainte, în timbre, mărcî saŭ prin mandat poştal. Domniî abonațî participă gratuit la maî multe premiî importante prevĕzute în ziar Apare de 2 orî pe lună, la 1 şi 15 ale fie-căreî lunî. Abonamentul poate începe de la orî-ce zi a anului. Tot odată acest ziar este un sfătuitor sincer şi imparțial pentru orî-ce daraverî de finance şi comerciŭ. A se adresa la casa de schimb **„Mercurul Român“** Bucureştî, Strada Smârdan No. 15.

STR. DECEBAL 20 şi CALEA MOSILOR 31

LA LAMPA ELEGANTA

Subsemnații aducem la cunoștința onor. public și onoratei noastre clientele, că pe lîngă

Marele depoŭ de lămpi Porcelanurî, Sticlărie Tacâmurî B. M. F. Mobile de fer, Scaune, Paturî de bronz, Cărucioare de copiî, Băi, Closete, Sobe.

Am pus în circulație o trasura care duce la domiciliu petrol Imperial fin necxplosibil în bidoane pe prețul de

4 LEI 1 DEKALITRU

EN GROS SI EN DETAIL

C. N. Dimitriu & I. Steinhart.

Strada Decebal 20 și Calea Moșilor 31

STR. DECEBAL 20 şi CALEA MOSILOR 31

ADEVĔRATUL THAPSIA

Are să pórtă semnătusite : Ch. Le Perdriel Reboulleau

Bine-voiți a le cere spre a se scăpa de vătămăturele reproșate imitațiunilor.

LE PERDRIEL et Cie, PARIS

EXPOSIȚIUNEA PARIS 1889 MEDALIA DE AUR

TORD-TRIPE

omoară **GUSGANI, ŞOARECI şi MOŞOROI**

product fără rival.

Nu conține nicĭ Arsenic, nicĭ Strychnină, nicĭ Phosphor, nicĭ nuca vomica,

nicĭ emetic, în fine nicĭ o substanță vătămătoară sănătățeĭ.

Tord-Tripe nu este vătămător animalelor domestice.

Steiger-Pellegrin, Marseille. 6, Rue Chataurdon, 6.

Deposit general pentru Romînia la D. *Gustav Rietz*, Bucureştĭ, Str. Carol I, No. 54. — Pentru revînzătorĭ Rabat considerabil.

Onor. Doamnă,

Croitor Vienez specialist pentru confecțiunĭ de dame şi rochi englezeştĭ.

Se recomandă sub-semnatul a'şĭ permite a invita orĭ-ce dame din cea maĭ bună societate şi chiar cu cele maĭ dificile gusturĭ, dar cărora le place o confecțiune de o acuratețâ exemplară, de a-l onora cu comandele Domnielorlor, fie cu saŭ fără stofe.

Posed cele maĭ nouĭ ziare de Mode şi îmĭ iaŭ permisiunea de a asigura că cu tot prețul extrem de convenabil, pot concura cu cel maĭ de frunte magasin, în ceea ce priveşte ajustarea perfectă şi efectuarea ireproşabilă.

Cu distinsă stimă, **N. Sternberg.** Str. Şelarĭ, 13.

DE VINZARE

2 locomobile de 8 şi 12 caĭ putere în starea foarte bună, o tobă de fer şi coş pentru treerătoare de 12 caĭ putere şi accesorĭ pentru Batozâ, *Strada fundătura Vaselor No. 18.*

DE VÎNZARE

In comuna Crevenicu Mare, plasa Gleniţa jud. Vlaşca proprietatea mea ce se compune din o prăvălie de zid, învelită cu fier, cu 20 odăĭ, beciŭ pentru gătit iarna, o pimniță pentru vinurĭ, o magazie pentru buțĭ cu țuică, spirt şi orĭ-ce, tot sub coperişul prăvălieĭ,—d'asupra pod, o curte închisă cu uluci. Se află în curte o magazie de lemn şi învelită cu fier alb; un pătul pe 16 furcĭ, acoperit cu fier, cu încăperĭ pentru trăsurĭ, cu grajd de zid cu 3 încăperĭ. Are cazan de fabricat drojdie, tiscovină şi prune; o cuine de gătit vara, cu cuptor de pîine. Se află un pogon şi jumătate vie pusă de 2 anĭ, chiar lîngă curte. De la vie în lat am treĭ pogoane arate cu trifoiŭ o jumătate pogon fața prăvălieĭ închis şi arat cu trifoiŭ, care conține cu locul prăvălieĭ, cu curtea, via şi trifoiu face 5 pogoane, tot intr'o fațadă, 22 stînjenĭ lățimea, osebit maĭ am 13 pogoane pămînt arabil la cimp.

Doritoriĭ se vor adresa chiar la proprietarul acestora, Ghiță Lăzărescu, în comuna Crevenicu Mare, pl. Glenița jud. Vlaşca.

UN ASISTENT în farmacie caută un post. Adresa: D-luĭ Ravalico p. A. G. *Tulcea.*

SE GARANTEAZA

SIGURA STÎRPIRE

PLOSNIŢELOR

(PĂDUCHILOR DE LEMN)

GÂNDACILOR

MOLIILOR

PURĬCILOR

MUŞTELOR

FURNICILOR

ŞI AL

INSECTELOR

DE

PLANTE

PRIN

PRAFUL

meŭ de **insecte** în cutiĭ a leĭ **2,50, 1,60** şi **1**. Asemĕnea 'mĭ permit a atrage atențiunea onor. public asupra **specialitățilorr** mele adică:

SPECIALITATE praf pentru **stîrpirea gîndacilor fără verĭ-ce otravă, în cutiĭ leĭ 2,50 şi 1,60. Acest praf are un efect imediat, aşa în cît, un ceas după întrebuințarea luĭ, se găsesc în locurile pe unde a fost presărat, toate insectele stîrpite, care în urmă se pot mătura.**

Moliĭ, praf pentru stîrpirea şi ferirea acestora, numaĭ în cutiĭ a leĭ **2,50, 1,50** şi **1**. **Cumpărătorilor en gros** se acordă un rabat însemnat. Modul de întrebuințare este scris pe fie-care cutie, în limba romînă şi germană.

B. REISS

FABRICA DE PRODUSE CHIMICE, Budapesta VII, Königsgasse 41

Representant pentru Romînia, B. COURANT, Bucureştĭ

STRADA ACADEMIEI 4

la care se vor adresa toate cererile de comenzĭ. Deposite în Bucureştĭ şi în toată țara, în principalele farmaciĭ, drogheriĭ şi magasine de coloniale. *Cerețĭ numaĭ fabricatul* **B. REISS** *şi nu luațĭ altul. Observațĭ ca pe fie-care cutie să fie visibil numele* **B. REISS**. *Cine cere dar praful de insecte* **REISS** *şi i se dă un praf intr'o sticluță saŭ în vre-o hîrtie este de sigur înşelat.*

MIRON VELESCU

Bucureştĭ, Strada Smârdan 35

MAŞINI AGRICOLE

Representanta generală a fabriceĭ

W. TASKER & SONS, ANDOVER

(ENGLITERA)

Locomobile cu trerătoare cele maĭ perfecționate. Plugurĭ simple şi cu 2 brăzdare, patentate. Batoze, Semănătorĭ, Triorĭ, Greble, Grape, Rarițĭ, Cultivitorĭ, Tăvălugĭ, Vînturătorĭ, Pompe, Maşine de tocaĭ pae, Maşine de secerat. Instalațiunĭ de morĭ, fabricĭ de spirt, fabricĭ de petrol şi ferestrae mecanice. Căĭ ferate fixe şi transportabile. Traverse de fer.

Vînzărĭ de petrol, gaz, benzină, oleurĭ minerale, grăsimĭ consistente, bumbac de şters, parafină, păcură, țițeĭ, etc.

MOTOARE PENTRU PETROLEU, BENZINĂ ŞI GAZ AERIAN

Circulărĭ şi cataloage gratis şi franco.

CEL MAI MARE DEPOZIT

DE

PIANE ŞI PIANINE

Din fabricele cele maĭ renumite, ca : Feurich, Gehler, Kaps, Hundt & Sohn, Rönisch, Schiedmayer, Bösendorfer, Blüthner, Schiedmayer & Sohne, etc. etc.

Fisharmonice, Harmonium şi Orgĭ Americane.

Tot felul de : Note şi Instrumente musicale, Aristone, Herophone, Phönixe, Ariosa, Intona, Lyraphone, Victoria diferite mărimĭ. Musicĭ de masă, carĭ cântă singure tot cu note schimbătoare, ca : Symphonione, Polyphone,

Mare asortiment de :

TABLOURI şi PIANE

Atelier special pentru : Incadramente de tablourĭ, pe prețurĭ foarte convenabile.

INCHIRIERE DE PIANE

Pianele se vind în rate lunare.

MAGAZINUL CONSERVATORIULUI

Bucureştĭ Calea Victorieĭ 72

SACI SACI

SOCIETATEA FRANCESA

PENTRU

VINDERE ŞI INCHIRIERE DE SACI

IN ROMINIA

SEDIUL SOCIAL : Bucureşci, 9 Str. Doamneĭ

SUCURSALA : Brăila, Str. Dobrodja

CASA PRINCIPALA

PARIS, 24 Rue de Chateau London

SACI SACI

CIMENT PORTLAND

MARCA „TRAJAN“

DIN FABRICA

DE CIMENT PORTLAND DIN BRAILA

DEPOSIT GENERAL

LA

T. ZWEIFEL

BUCUREŞTI Strada Stellea 6

GALATZ „ Presei 20

IAŞI Strada Mare 39 *(la D. B. Schnecker)*

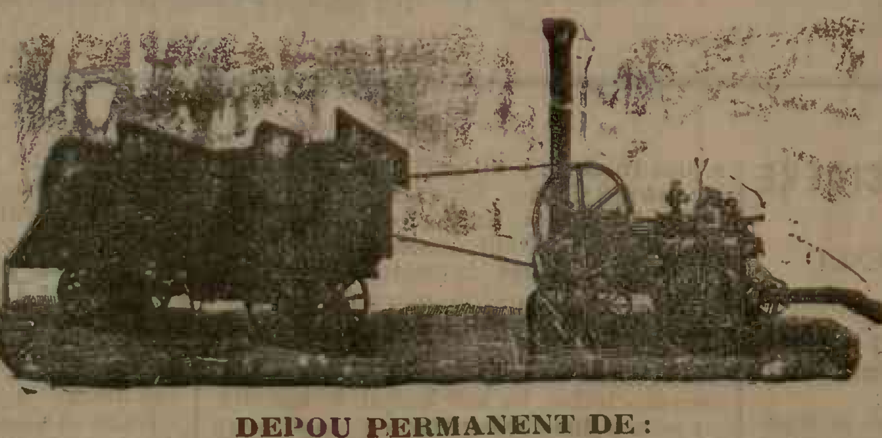
IGNATZ SCHLESINGER

88, Calea Moşilor — BUCURESCI, — Calea Moşilor, 88

REPRESENTANT GENERAL AL FABRICEI

A. LEHNIGK-VETSCHAU N/L **(Germania)**

Sistemul cel maĭ perfecționat

Sistemul cel maĭ perfecționat

DEPOU PERMANENT DE :

LOCOMBILE ŞI TREERĂTORI

Vînturătoarele supranumite «Incomparabile» No. 5. (Marca depusă la Tribunal). Batoze de porumb, Grape flexibile, Maşinĭ de tocat pae, Maşinĭ de secerat simple, Maşinĭ de secerat trestie şi papură, Maşinĭ de secerat în lat şi în rîndurĭ, Muşamale de orĭ-ce mărime şi de prima calitate. In fine, tot felul de maşinĭ şi unelte agricole.

Renumitele plugurĭ universale şi cu două brazde „originale A. Lehnigk“ brevetate D. R. P. 61369 (Germania).

Prețurĭ şi condițiunĭ cît se poate de avantagioase

CINE VOEŞTE SĂ AIBĂ

HAINE FINE şi BINE CROITE cu PREȚ MODERAT

să se adreseze atelieruluĭ de :

HAINE BĂRBĂTEŞTI, CAROL LENGYEL

care de la 23 Apriliie a. c. s'a mutat în Str. Nouă, 6 vis-à-vis de hotel Capşa lîngă Farmacia Brus

Cel maĭ perfect şi maĭ renumit în arta croieleĭ

A sosit un bogat asortiment de stofe **Franceze şi Engleze**, *din cele maĭ nouĭ desenurĭ şi foarte fine.*

OTTO HENTSCHEL, GRIMMA, (SAXONIA)

Fabrica de maşine şi de cazane de aramă şi de fier, turnătorie de fier.

Representant general pentru Austria, Ungaria, Rominia şi Orient : **Carl Klein**, Braşov, Waisenhansgasse 5, Transilvania.

Representant special pentru Bucuresci: **Eugene Cartheuser**, *Bucuresci, strada Radu-vodă No. 20.*

Instalare de fabrice de spirt şi drojdiĭ, de stabilimente industriale de bererie, şi alte stabilimente cu abur.

Instalare de cărămiderie cu vapor de olărie şi de fabrice de ciment, de țeve (Muffenrohrei), Rafinerie de petrol sistematice.

Maşine cu abur, cazane, pompe, transmisiune, recitoare, vaporisatoare, aparate de destilație, aparate de rectificare, aparate pentru fabricațiune de rachiŭ şi cognac, presse de cărămide, diferite sisteme de valțurĭ combinate Broyers à boules (Kugelsmuhlen), morĭ, ferestrae mecanice, aparate de destilat petrol, prese cu filtre, reservoare pentru spirt şi petrol, etc.